

REGIMUL JURIDIC AL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII UTILIZATE ÎN AFARA PROCESULUI PENAL

Ion COVALCIUC, dr., lect. univ.,
Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți,
Procuror-șef al Procuraturii mun. Bălți

Abstract: *Compliance with criminal procedural rules in the administration of evidence is one of the essential elements in the process of carrying out the act of justice. At the same time, once recognized as evidentiary procedures, the impact of special investigative measures has obviously increased exponentially in criminal procedural evidence. For these reasons, I considered it necessary to analyze the special investigative measures not included by the legislator in the criminal procedural legislation, to identify the reasoning that determined this approach and, last but not least, their interference with the classic evidentiary procedures.*

Keywords: *special investigative measures, criminal process, evidence, means of evidence.*

Studiul măsurilor speciale de investigații, ca de altfel oricare alte fenomene ce constituie obiectul studiului științific, nu ar putea fi considerate complete înafara clasificării acestora pe baza diferitor criterii. Exercițiul efectuat, atât cu scopul identificării trăsăturilor comune, pentru a ușura analiza acestora, dar și pentru a facilita studierea și aplicarea lor practică.

Actualmente, nu întâlnim o clasificare unică a măsurilor speciale de investigații în literatura de specialitate. Situație care reprezintă tabloul logic al varietății tehnicilor speciale de investigare, iar în consecință, practic fiecare specialist le clasifică în felul său, conducându-se de propria experiență și de criteriile pe care le consideră mai importante.

Totodată raportând criteriile de clasificare a tehnicilor speciale de investigare la actualul cadrul normativ al Republicii Moldova, cred că am putea clasifica măsurile speciale de investigații în următoarele grupe:

- în funcție de subiectul care le autorizează, putem deosebi măsuri speciale de investigație autorizate de către judecătorul de instrucție, de procuror și respectiv de către conducătorul subdiviziunii specializate, conform prevederilor art. 18 Legea privind ASI⁷;
- în funcție de posibilitatea utilizării rezultatelor măsurilor speciale de investigații în probatoriul procesual penal, deosebim măsuri speciale de investigație care pot fi utilizate în cadrul probatoriului și respectiv care nu pot, conform prevederilor art. 24 Legea privind ASI;

⁷ Aici și în continuare, Legea privind activitatea specială de investigații, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.03.2012. Monitorul Oficial nr. 113-118/373 din 08.06.2012, p. 6-12.

- în funcție de forma de documentare a rezultatelor măsurilor speciale de investigații, putem deosebi măsuri speciale de investigații rezultatele cărora se consemnează printr-un proces-verbal și respectiv măsuri speciale de investigații care se consemnează prin raport, conform prevederilor art. 22 Legea privind ASI;
- în funcție de timpul acumulării informațiilor, putem deosebi măsuri speciale de investigație care permit culegerea informațiilor în timp real și măsuri speciale de investigație care permit culegerea informațiilor după petrecerea evenimentelor;
- în funcție de cadrul legal care le guvernează, putem deosebi măsuri speciale de investigații care se efectuează conform prevederilor legislației procesual penale, și măsuri speciale de investigații care se efectuează conform prevederilor Legii privind ASI, conform prevederilor art. 20 din lege. Or altfel spus tehnici speciale de investigare care se efectuează în cadrul și respectiv înafara procesului penal, anume asupra ultima categorie urmând a fi analizată în continuare.

Colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată, constă conform autorului V. Cușnir, în descoperirea, ridicarea și conservarea unor unități, elemente, fragmente, părți de obiecte, articole, materiale în vederea constatării analogiei lor cu cele deținute (corpuri delictive, obiecte materiale ce conțin urme de infracțiuni, etc.) de organele investigativ-operative, precum și întru identificarea semnelor infracțiunii. Legea privind ASI nu prevede careva limite privind obiectele și materialele care pot fi colectate ca mostre pentru cercetarea comparativă, acestea putând fi oricare - aflate în circuitul liber sau limitat, aflate în proprietate publică sau privată; legea nu stabilește nici regulile de colectare și ridicare a mostrelor [2, p. 54]. În conformitate cu art. 31 din Legea privind ASI, *colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată constă în depistarea, ridicarea fizică și conservarea suportului material de informație (obiecte, substanțe) în scopul comparării acestor mostre cu materialele de care deja dispun subdiviziunile specializate sau în scopul depistării ulterioare a obiectelor identice cu obiectele ce prezintă interes special.*

Concomitent nu putem să nu observăm că măsura respectivă nu scapă atenției legiuitorului. În acest sens conform Proiectului de modificare a CPP RM⁸ și a Legii privind ASI [4] este propus art. 138⁴ CPP RM cu denumirea. *Colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată* Colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată constă în depistarea, ridicarea fizică și conservarea suportului material de informație (obiecte, substanțe) în scopul comparării acestor mostre cu materialele de care deja dispun subdiviziunile specializate sau în scopul depistării ulterioare a obiectelor identice cu obiectele ce prezintă interes special.

Mai mulți specialiști leagă această măsură specială de investigații de colectarea mostrelor obiectelor materiale [11, p. 99]. Mostrele sunt necesare pentru stabilirea legăturii dintre materialele de care dispune subdiviziunea operativ-investigativă sau pe care planifică să le obțină în legătură cu faptul infracțiunii [9, p. 384].

A. Șumilov evidențiază două categorii de mostre pentru cercetare comparativă: 1) care exprimă semnele proprii (sânge, eliminări ale corpului uman, particule de substanțe narcotice sau psihotrope etc.); 2) care exprimă semnele unui alt obiect (ca de exemplu, amprente de pe cauciucul automobilului sau desenul papilar de pe cârticica dactiloscopică) [13, p. 224].

În altă ordine de idei nu putem trece cu vederea faptul că măsura respectivă are un procedeu probatoriu corespondent utilizat în cadrul procesului penal, motiv din care am considerat necesar a ne referi succint și la acesta pentru a identifica elementele comune dar și care le deosebesc. Conform prevederilor art.154 CPP RM, *organul de urmărire penală este în drept să colecteze mostre care reflectă particularitățile omului viu, cadavrului, animalului, substanței, obiectului dacă investigarea lor are importanță pentru cauza penală.*

Din prevederile legislației procesual penale rezultă că mostrele colectate de la participanții procesului penal, și aici ne referim în primul rând la persoana bănuită, fie învinuit, urmează să respecte în mod obligatoriu procedura autorizării de către judecătorul de instrucție, dacă aceasta se realizează în lipsa acordului persoanei. Această cerință rezultă în mod cert din prevederile art. 66 alin. 2¹ CPP RM, în conformitate cu care examinarea corporală, precum și prelevarea mostrelor de eliminări ale corpului sau a altor mostre biologice de la învinuit, inculpat fără acordul acestuia se efectuează doar cu autori-

⁸ Aici și în continuare, Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova.

zarea judecătorului de instrucție. Mai mult în conformitate cu prevederile art. 279 CPP RM, acțiunile de urmărire penală pentru efectuarea cărora este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, precum și măsurile procesuale de constrângere sunt pasibile de realizare doar după pornirea urmăririi penale, ceea ce înseamnă că colectarea mostrelor prin procedeele probatorii procesual penale este posibilă nu numai cu condiția autorizării corespunzătoare ci doar după începerea urmăririi penale. Însă în cadrul activității speciale de investigații colectarea mostrelor este posibilă în lipsa unei autorizări judecătorești, iar posibilitatea utilizării acestei măsuri în cadrul procesului penal până la pornirea urmăririi penale, permite inclusiv administrarea mostrelor în cadrul procesului penal în lipsa autorizării judecătorului de instrucție, cerință obligatorie pentru procedeele procesual penale corespondent.

Concluzia este că inviolabilitatea persoanei în actualul cadru normativ este protejată gradual, în dependență de procedura în care este lezată, iar odată ce legea prevede mai multe opțiuni pentru obținerea aceluiași rezultat, cu siguranță că tentația pentru utilizarea celui mai „ușor” v-a avea prioritate, cu toate că practica cel puțin la moment arată contrariul.

Cercetarea obiectelor și documentelor, în conformitate cu art. 32 din Legea privind ASI, *constă în aprecierea acestora, din punct de vedere științific, pentru a depista semnele activității criminale, în studierea conținutului, în contrapunerea cu alte obiecte și acte necesare pentru determinarea realității obiective.*

La fel ca măsura menționată supra, conform Proiectului de modificare a CPP RM și a Legii privind ASI [4] este propus art. 138⁵ CPP RM cu denumirea. *Cercetarea obiectelor și documentelor.* Potrivit alin.1 al acestui articol, *Cercetarea obiectelor și documentelor constă în aprecierea acestora, din punct de vedere științific, pentru a depista semnele activității criminale, în studierea conținutului, în contrapunerea cu alte obiecte și acte necesare pentru determinarea realității obiective.*

Autorul V. Cușnir, este de părerea că deși legiuitorul nu stabilește care anume obiecte și acte se supun cercetării și sunt colectate de organele investigativ-operative în procesul activității operative de investigații sau altor activități extrajudiciare. Obiectele și actele care au fost colectate în procesul urmăririi penale pot forma obiectul constatării tehnico-științifice (art.139-141 CPP RM) sau după caz al expertizei (142-153 CPP RM), acțiune de urmărire penală ce se deosebește în esență – după temeuri, condiții, procedură, efecte - de cercetarea obiectelor și actelor ca măsură operativă de investigații [1, p. 57].

Într-o altă opinie, cercetarea obiectelor și documentelor reprezintă studierea acelor dintre ele, care, probabil, au păstrat asupra sa urmele infracțiunii, au figurat sau au putut figura în calitate de mijloc de comitere a infracțiunii sau reprezintă rezultatul activității criminale, precum și cunoașterea particularităților lor, care ar putea contribui la soluționarea unor alte sarcini ale activității speciale de investigații [13, p. 225]. Concomitent din analiza comparativă a măsurilor speciale de investigații, rezultă că cercetarea obiectelor și documentelor nu se poate răsfrânge asupra obiectelor ce se află în *domiciliu*, (definit conform prevederilor art. 6 pct. 11 CPP RM) în condițiile în care măsura este efectuată în lipsa acordului persoanei. Pentru cercetarea acestor obiecte, dar și a obiectelor ori documentelor aflate în domiciliu în cadrul activității speciale de investigații fiind prevăzută măsura – cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat.

Cercetarea obiectelor și documentelor, se fundamentează pe diferite metode de obținere a informațiilor, prin intermediul cărora este asigurată descrierea și compararea obiectelor cercetate – purtătoare de informații în interesul obținerii datelor privind destinația obiectelor, tehnologia, timpul și locul fabricării, inclusiv caracteristicile calitative etc. [10, p. 210].

Cercetarea obiectelor și documentelor urmează a fi deosebită de colectarea mostrelor pentru cercetare comparativă, precum și de prezentarea documentelor și obiectelor de către persoanele fizice și juridice, de expertize și de cercetarea documentelor cu ocazia acțiunii de cercetare la fața locului [13, p. 347].

Constatările exprimate anterior rămân a fi valabile și pentru respectiva măsură specială de investigații, în măsura în care aceasta poate avea anumite ingerințe în domeniul drepturilor omului, mai ales în situația în care procedeele probatorii corespondent din legislația procesual penală prevede suficiente garanții în acest sens. Ori de câte ori în legătură cu investigarea unei fapte penale chiar și la etapa premergătoare pornirii urmăririi penale organele abilitate vor utiliza în calitate de mijloace de obținere a informațiilor măsurile speciale de investigații care au procedee corespondente în cadrul procesului penal, dar desigur cu un grad mai ridicat de protecție a drepturilor omului în special a per-

soanei suspecte, există riscul periclitării ulterioare a procesului probatoriu, atât din perspectiva încălcării dreptului la un proces echitabil, cât și din perspectiva exigențelor prevăzute la art. 94 CPP RM.

Din acest motiv considerăm necesar încă o dată a reitera necesitatea stringentă de respectare a regulilor subsidiarității și proporționalității în activitatea specială de investigații, care, chiar dacă nu sunt prevăzute expres de lege, ar trebui considerate principii ale măsurilor speciale de investigații.

Totodată activitatea practică indică că organele judiciare de fapt nu prea utilizează măsurile speciale de investigații colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată și cercetarea obiectelor și documentelor. Mai mult chiar în situațiile în care utilizarea acestor măsuri pare a fi necesară conform circumstanțelor cauzei, organele judiciare apelează la alte procedee, un exemplu în acest sens fiind *cauza nr. xxxxx, urmărirea penală în cadrul căreia a fost pornită de către organul de urmărire penală din cadrul xxxxx, în baza art. 244 alin. 2 lit. „b” CP RM⁹, pe faptul infracțiunii de evaziune fiscală în proporții deosebit de mari. La etapa premergătoare pornirii urmăririi penale, organul judiciar fiind sesizat despre realizarea de către agentul economic a unor mărfuri de calitate dubioasă și în lipsa actelor de proveniență, situație în care a apărut implicit necesitatea verificării acestor informații, a purces la cercetarea bunurilor procurate de denunțator, utilizând pentru aceasta procedura contravențională, în conformitate cu care a întocmit procesul-verbal de cercetare respectivă, cu ridicarea bunului și ulterioara lui remitere pentru a fi cercetat de către specialiștii în domeniu pentru aprecierea conformității* [2]. Cu toate că în speță pare a fi mai recomandabilă efectuarea măsurilor speciale de investigații ridicarea mostrelor pentru cercetarea comparată, după care efectuarea măsurii speciale de investigații cercetarea obiectelor și documentelor. Prin utilizarea acestor măsuri mostrele puteau fi colectate direct de la agentul economic cu documentarea corespunzătoare (nu de la persoana care pretinde procurarea mărfii fără acte de însoțire, și constatarea proprie a neconformității acesteia), excluderea unor intervenții din exterior de la colectarea mostrelor și până la cercetarea lor de către specialiștii în domeniu, aspect care nu a fost asigurat în speță.

Chestionarea este prima dintre cele trei măsuri speciale de investigații, autorizate conform prevederilor art. 18 alin. (1) pct. 3 Legea privind ASI, de către conducătorul subdiviziunii specializate.

Astfel, așa după cum rezultă din art. 34 din Legea privind ASI, chestionarea constă în comunicarea nemijlocită a ofițerului de investigații și a altor persoane împuternicite de către acesta cu persoanele care posedă sau care dispun de informații despre fapte, evenimente, circumstanțe sau persoane care prezintă interes. De fapt, din lege rezultă posibilitatea efectuării măsurii speciale de investigații de către două tipuri de subiecți:

- fie este vorba de către ofițerul de investigații, care obține informațiile prin comunicarea nemijlocită cu persoanele care dispun de informațiile ce prezintă interes despre fapte, evenimente sau persoane;
- fie este vorba de persoanele împuternicite de către acesta, care efectuează aceiași operațiune.

Chestionarea este unul dintre cele mai vechi instrumente de investigare utilizate de către organele judiciare, începând cu anul 1812, teritoriul Basarabiei se află sub ocupație rusească, aici fiind aplicate reglementările juridice din Imperiul țarist în latura activității speciale de investigații. Utilizarea în activitatea de urmărire a metodelor speciale era plasată asupra Comisiei de anchetă din cadrul Secției nr. 3, creată în februarie 1843 în locul Cancelariei Speciale a Ministerului de Interne din 1826, în vederea căutării și reținerii escrocilor, hoților și ocașilor. La aceste metode speciale se atribuiau: informarea, urmărirea vizuală, chestionarea, organizarea de speluncii-capcană etc. Pentru depistarea și demascarea infractorilor erau antrenați polițiști de cin inferior, care efectuau investigațiile, mascându-se iscusit sub diferite categorii de infractori [12, p. 44].

O problemă care poate apărea în legătură cu utilizarea măsurii respective de investigații ține de garanțiile procesuale. Garanții, care așa după cum am menționat, sunt mult mai vagi în cazul activității speciale de investigații desfășurate înafara procesului penal. Pentru o elucidare mai clară a celor enunțate ne vom referi la câteva garanții procesual-penale ridicate la rang de principiu care din păcate la moment nu se regăsesc în cadrul activității speciale de investigații. Astfel spre exemplu în cadrul procesului penal dreptul la apărare trece ca o linie roșie întreaga activitate procesuală constituind unul dintre principiile de bază, obligând în conformitate cu prevederile 17 CPP RM, organul de urmărire penală nu doar să asigure în tot cursul procesului penal, părțile (bănuitul, învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea

⁹ Codul Penal al Republicii Moldova.

civilă, partea civilmente responsabilă) cu posibilitatea realizării dreptului de a fi asistate sau, după caz, reprezentate de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, dar și cu o obligare să asigure participanților la procesul penal deplină exercitare a drepturilor lor procesuale, iar nerespectarea acestor prevederi atrăgând după sine sancțiunile procesuale cele mai drastice. În acest sens fiind suficientă trimiterea la prevederile art. 94 CPP RM în conformitate cu care în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute prin încălcarea dreptului la apărare al bănuțului, învinutului, inculpatului, părții vătămate, martorului. Actele procesuale efectuate cu încălcarea dreptului la apărare fiind lovite și de nulitate conform prevederilor art. 251 CPP RM. Pe când legea privind activitatea specială de investigații nu conține nici o referire la acest drept al persoanelor supuse măsurilor speciale de investigații. Situația putând deveni paradoxală când la efectuarea unei măsuri speciale de investigații persoana poate ori nu beneficia de dreptul al apărare în dependență de procedura în care aceasta are loc nu și de gradul de lezare a drepturilor și intereselor persoanei. Iar pentru a fi și mai expliciti în acest sens ne vom referi la două mijloace de obținere a informațiilor în cadrul procesului penal și respectiv în cadrul activității special de investigații și anume la declarațiile persoanelor, în cadrul procesului penal acestea putând fi obținute în cadrul audierii bănuțului, învinutului, părții vătămate, martorului etc., pe când în cadrul activității speciale de investigații procedeul respectiv fiind denumit chestionare, în consecință însă deși rezultatul ambelor activități constă în obținerea anumitor informații de la subiectul ce le posedă, în cadrul procesului penal indiferent de calitatea acestuia legea prevede mai multe garanții procesuale de natură să asigure protecția drepturilor sale, pe când în cadrul activității special de investigații acestea lipsesc. Elocvente în acest sens fiind doar referirile la unele prevederi procesual-penale cum ar fi obligarea organului de urmărire penală de a explica esența bănuțirii, învinuirii și dreptul de a tăcea și de a nu da mărturie în defavoarea sa, conform art. 104 alin. 2 CPP RM, posibilitatea martorului să refuze de a face declarații, de a prezenta obiecte, documente, mostre pentru cercetare comparativă sau date dacă acestea pot fi folosite ca probe care mărturisesc împotriva sa sau a rudelor sale apropiate, conform art. 90 alin. 12 CPP RM etc. Iar luând în considerații posibilitățile voalate de chestionare, inclusiv prin persoane interpuse, devine mult mai clară fragilitatea drepturilor omului și ușurința cu care acestea pot fi încălcate în cadrul activității speciale de investigații, precum și insuficiența dacă nu lipsa garanțiilor procesuale în acest sens.

Culegerea informației despre persoane și fapte, ca și chestionarea poate fi efectuată doar înafara procesului penal, și la fel subiectul dispunerii este conducătorul subdiviziunii specializate.

Conform unor clasificări propuse de savanții C. C. Goriainov, I. F. Cvașa și C. V. Surkov, măsurile speciale de investigații pot fi divizate în următoarele categorii:

1) măsuri speciale de investigații adaptate de către metodele criminalistice de urmărire: chestionarea; culegerea informației despre persoane și fapte; achiziția de control; urmărirea vizuală; identificarea persoanei; controlul și cercetarea încăperilor, clădirilor, construcțiilor, porțiunilor de teren și a mijloacelor de transport; experimentul operativ; cercetarea obiectelor și documentelor, colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă;

2) măsuri speciale de investigații de recunoaștere, specifice doar urmăririi: identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic; interceptarea convorbirilor telefonice și ridicarea de informații de pe canalele tehnice de legătură; verificarea expedierilor poștale, a comunicărilor telegrafice și electronice;

3) măsuri speciale de investigație cu caracter nemijlocit de recunoaștere: investigația sub acoperire și livrarea controlată [10, p. 197].

Culegerea informației despre persoane și fapte, conform clasificării propuse face parte din categoria măsurilor speciale de investigații adaptate de către metodele criminalisticii.

Conform prevederilor art. 35 Legea privind ASI, culegerea informației despre persoane și fapte constă în dobândirea informației despre persoane fizice și juridice, despre faptele, evenimentele, circumstanțele care prezintă interes prin studierea nemijlocită a documentelor, a materialelor, a bazelor de date, prin întocmirea de solicitări adresate persoanelor fizice și juridice care posedă sau care dispun de informația nominalizată.

Deși, așa cum am menționat, măsura se efectuează înafara procesului penal, și în principiu nu ar trebui să aibă impact asupra probatoriului procesual penal, felul în care la moment sunt definite sco-

purile și respectiv sarcinile ASI, scot în evidență că în mare parte acestea sunt construite în jurul noțiunii de infracțiune.

Din această perspectivă, cea la ce dorim să atragem atenția este felul în care pot fi administrate în proces atât corpurile delictive cât și documentele, prin măsuri speciale de investigații și care ar putea fi riscurile utilizării pe scară largă a acestora în calitate procedee probatorii. Astfel în conformitate cu prevederile art. 24 din Legea privind ASI, în acest sens ar putea fi utilizate următoarele măsuri speciale de investigații: reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimerilor poștale; monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice; monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară; colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice; identificarea abonatului, proprietarului sau a utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic; livrarea controlată; colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată; cercetarea obiectelor și documentelor; achiziția de control; chestionarea; culegerea informației despre persoane și fapte. Prin fiecare din metodele respective fiind posibilă nu doar identificarea dar și acumularea anumitor obiecte fie documente ce prezintă interes pentru cauza penală și care pot fi ulterior recunoscute în calitate de corpuri delictive, ceea ce însă face diferența dintre aplicarea măsurilor respective și procedeele procesual penale de rigoare este gradul de respectare a drepturilor omului și garanțiile oferite în cadrul încălcării acestora, motiv din care ori de câte ori administrarea anumitor probe este posibilă prin mijloacele prevăzute de legislația procesual – penală, utilizarea măsurilor speciale de investigații în acest sens nu poate fi acceptată. În caz contrar devenind îndeosebi vulnerabil dreptul la apărare iar pe cale de consecință și dreptul la un proces echitabil.

Afirmația este cu atât mai valabilă cu cât textul legal definește în calitate de scop al măsurii – dobândirea informației despre persoane, faptele, evenimente, și circumstanțe care prezintă interes, iar în calitate de procedeu de obținere a informației - studierea nemijlocită a documentelor, a materialelor, a bazelor de date, întocmirea de solicitări adresate persoanelor care posedă sau care dispun de informația. Concomitent nu se face nici o distincție între categoriile de informații dobândite prin măsura respectivă, conținutul și impactul acesteia asupra drepturilor omului și nu în ultimul rând modalitățile prin care accesul la informație ar putea leza anumite drepturi ale omului. Situația respectivă ar putea transforma măsura respectivă, într-o formă voalată de obținere a informațiilor prin periclitaarea, spre exemplu a cadrului procesual penal, care este mult mai protector în acest sens.

Identificarea persoanei, ca măsură specială de investigații este una destul de discutabilă (ca de altfel și măsurile speciale de investigații analizate supra), reprezentând mai degrabă viziunea legislatorului și o respectare a tradiției în acest sens, decât esența măsurii.

Conform prevederilor art. 36 Legea privind ASI, identificarea persoanei constă în stabilirea persoanei după semnalmentele statice (amprente digitale, componența sângelui și a salivei, urme de miros și urme lăsate la locul infracțiunii) și dinamice (mers, gesticulare, mimică etc.), precum și prin intermediul *fotorobotului* și al altor metode ce dau posibilitate de a stabili persoana cu o probabilitate sporită.

De fapt, măsura specială de investigații corespunde cu una dintre sarcinile activității speciale de investigații sănt conform art. 2 din legea nominalizată, de relevare a atentatelor criminale, prevenirea, curmarea infracțiunilor și *identificare a persoanelor care le organizează și/sau le comit*.

Conform clasificării de mai sus, identificarea persoanei se atribuie la măsurile speciale de investigații adaptate de către metodele criminalistice de urmărire [10, p. 197].

În același timp nu putem trece cu vederea că stabilirea persoanei după semnalmentele statice (amprente digitale, componența sângelui și a salivei, urme de miros și urme lăsate la locul infracțiunii), atâta timp cât stabilirea este în legătură cu investigarea unei infracțiuni, apare o întrebare cum vor fi colectate semnalmentele statice la care se referă textul legal. În acest scop în legislația procesual penală este reglementată procedura de colectare a mostrelor, conform art. 154 CPP RM, organul de urmărire penală este în drept să colecteze mostre care reflectă particularitățile omului viu, cadavrului, animalului, substanței, obiectului dacă investigarea lor are importanță pentru cauza penală.

Iar conform art. 155 CPP RM, în calitate de mostre pot fi colectate:

- 1) sânge, spermă, păr, secvențe de unghii, microparticule de pe corp;
- 2) salivă, sudoare și alte eliminări ale corpului;
- 3) amprente digitale, mulaje ale dinților și falangelor;

- 4) înscriseri, obiecte, piese vestimentare și părți ale lor, alte materiale ce reflectă deprinderile persoanei respective;
- 5) fonograma vocii, fotografii sau înregistrări video;
- 6) corpuri materiale, substanțe, materie primă, produse;
- 7) arme de diferite tipuri, cartușe, tub-cartușe, gloanțe, piese și uneltele folosite la confecționarea acestora;
- 8) dispozitive explozive neutralizate, părți componente ale lor, piese, mecanisme și unelte folosite la confecționarea acestora;
- 9) alte substanțe și obiecte.

(2) Se interzice colectarea mostrelor într-un mod care pune în pericol sănătatea și viața omului sau care lezează onoarea și demnitatea lui.

În altă ordine de idei, identificarea persoanei cu greu se înscrie în noțiunea de tehnică specială de investigare ce rezultă din Recomandarea (2005) 10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei), care, de altfel, constituie piatra de temelie a reformei legislative în domeniu, și din care rezultă că tehnicile speciale de investigare prezintă tehnici, aplicate de autoritățile competente în cadrul urmăririi penale pentru depistarea sau anchetarea unor infracțiuni grave și a unor suspecți în vederea strângerii de informații în așa fel, încât persoanele în cauză să nu cunoască acest lucru [7].

Nu în ultimul rând, spre exemplu în legislația procesual penală a României, identificarea persoanei nu este considerată metodă specială de supraveghere sau cercetare, ci procedeu probator, reglementat de art. art. 132-137 CPP Rom.¹⁰, și are ca scop stabilirea, pe baza comparării caracteristicilor, de către persoana care li-a văzut, a identității dintre o anumită persoană sau un anumit obiect cu relevanță pentru elucidarea circumstanțelor cauzei și o persoană sau un obiect stabilite provizoriu de către organul judiciar ca fiind suspecte că ar fi cele văzute de persoana căreia i se solicită a face identificarea, atunci când activitatea este necesară în scopul clarificării împrejurărilor cauzei [8, p. 325].

Procedee probatorii analogice – prezentarea spre recunoaștere, existând și în legislația procesual penală autohtonă, conform prevederilor art. art. 116-117 CPP RM.

Astfel, că identificarea persoanei, ar fi argumentată în măsura în care nu este legată de procesul de investigare a infracțiunii.

Bibliografie:

1. Cușnir V, Activitatea operativă de investigații, suporturi de curs, Chișinău 2008.
2. Dosarul penal nr. 20157900246. Organul de urmărire penală al DEUP a IGP al MAI RM.
3. <http://www.diction.ro>
4. http://particip.gov.md/public/documente/131/anexe/ro_4066_Nota-informativa-ASIactual.pdf
5. Hotărârea CtEDO din 17 februarie 2003 în cauza Perry contra Marii Britanii. <http://jurisprudentacedo.com/Perry-c.-Marea-Britanie-Supraveghere-video.-Loc-public.-Viata-privata.html>
6. Hotărârea CtEDO din 25 septembrie 2001 în cauza PG și JH contra Marii Britanii. <http://jurisprudentacedo.com/PG-si-JH-contra-Marea-Britanie-Supravegherea-persoanei-Conditiile-legii-interne.html>
7. Recommendation Rec(2005)10 of the Committee of Ministers to Member States on "Special Investigation Techniques" in Relation to Serious Crimes Including Acts of Terrorism. [on-line]. Disponibil: <http://www.refworld.org/docid/43f5c6094.html>
8. Volonciu N. et. al. Noul cod de procedură penală. Comentat, ediția 2-a. Editura Harmangiu. București 2015. 1528 p.
9. Горяинов К. К., Овчинский В. С., Шумилов А. Ю. Оперативно-розыскная деятельность. Учебник. Изд. ИНФРА-М. М., 2001.
10. Горяинов К. К., Кваша Ю. Ф., Сурков К. В. Федеральный закон об оперативно-розыскной деятельности. Комментарий. М., 1997.
11. Дубоносов Е. С. Основы оперативно-розыскной деятельности. Курс лекций. Под редакцией Г. К. Сенилова. М., 2002.
12. Мулукаев Р. С., Полубинский В. И. Сказ о сыске. / Советская милиция. 1990, №5, с. 44.
13. Шумилов А. Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности. Учебник. Издательский Дом Шумиловой И. И. М., 2008.

¹⁰ Codul de procedură penală al României